

Hệ mét - Nền tảng của hệ đơn vị quốc tế (SI).

Đầu Xuân nhắc lại Sắc lệnh 8/SL: DẤU MỐC LỊCH SỬ CỦA ĐO LƯỜNG VIỆT NAM

TS. Ngô Thị Ngọc Hà, ThS. Lê Ngọc Hiếu

Viện Đo lường Việt Nam,

Ủy ban Tiêu chuẩn Đo lường Chất lượng Quốc gia, Bộ Khoa học và Công nghệ

“

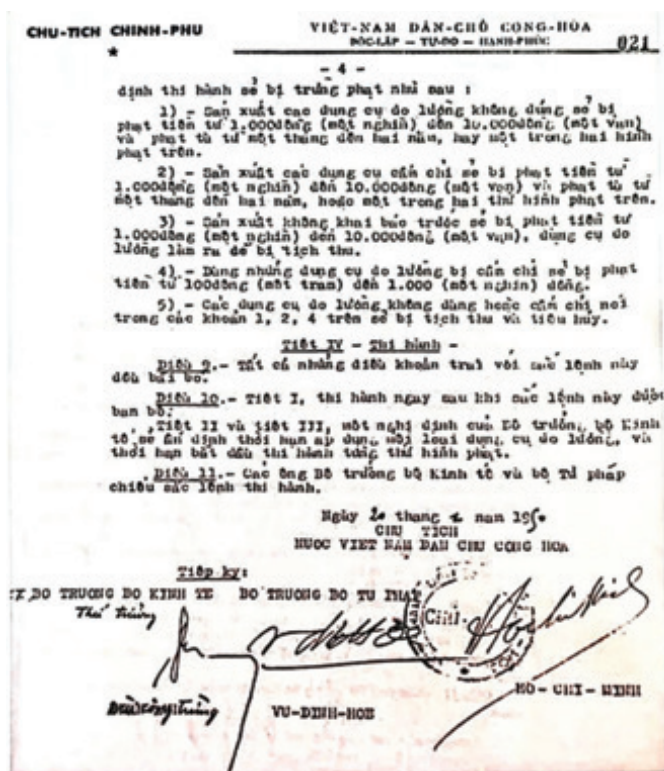
Ngày 20/1/1950, trong bối cảnh cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp đang diễn ra hết sức gay go, ác liệt, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ký Sắc lệnh 8/SL quy định thống nhất đo lường trong cả nước theo hệ mét. Đây không chỉ là một quyết định mang tính kỹ thuật, mà còn là một quyết sách có ý nghĩa chính trị, kinh tế và xã hội sâu sắc, thể hiện tầm nhìn chiến lược và tư duy khoa học của Người.

”

“Nền móng” cho sự hình thành và phát triển lĩnh vực đo lường của đất nước

Ngày nay, khi nghiên cứu kỹ hoàn cảnh ra đời cũng như những nội dung cơ bản của Sắc lệnh 8/SL, chúng ta không khỏi xúc động và khâm phục trước sự nhận thức sâu sắc, đánh giá đúng đắn của Chủ tịch Hồ Chí Minh đối với hoạt động đo lường - một lĩnh vực khoa học chuyên ngành, nhưng lại gắn bó mật thiết với sản xuất, đời sống và quyền lợi thiết thực của đông đảo nhân dân.

Đoạn viết ngắn gọn nhưng sâu sắc này giúp chúng ta hiểu rõ hơn vì sao, giữa bộn bề công việc của cuộc kháng chiến, Chủ tịch Hồ Chí Minh vẫn dành thời gian và trí tuệ để quan tâm đến việc thống nhất đo lường trong nước. Đồng thời, điều đó cũng lý giải vì sao Sắc lệnh 8/SL được ký đúng vào đầu năm 1950 - thời điểm Đảng và Chính phủ triển khai mạnh mẽ chính sách thu thuế nông nghiệp, nhằm động viên sức người, sức của toàn dân, trước hết là nông dân, chuẩn bị cho giai đoạn tổng phản công của cuộc kháng chiến chống Pháp.

Sắc lệnh 8/SL - Nền móng cho sự hình thành và phát triển lĩnh vực đo lường của đất nước.

Hệ mét được hình thành sau thắng lợi của Cách mạng tư sản Pháp và được Quốc hội lập hiến Pháp thông qua năm 1790, với đơn vị cơ bản là mét - từ đó có tên gọi là hệ mét. Hệ đơn vị này mang thông điệp đầy ý nghĩa: “Cho tất cả các thời đại, cho tất cả các dân tộc” (*À tous les temps, à tous les peuples*). Vào thời điểm đó, hệ mét được coi là hệ thống đo lường khoa học và tiến bộ nhất, được hầu hết các nước công nghiệp phát triển ở châu Âu công nhận. Mãi đến năm 1960, hệ mét mới tiếp tục được nghiên cứu, hoàn thiện và phát triển thành hệ đơn vị quốc tế SI.

Tiếp nối tinh thần và nội dung của Sắc lệnh 8/SL, ngày 26/12/1964, Thủ tướng Chính phủ Phạm Văn Đồng đã ký ban hành Nghị định số 186/CP của Hội đồng Chính phủ, kèm theo “Bảng đơn vị đo lường hợp pháp của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa”. Đây là bước phát triển quan trọng, nâng công tác đo lường lên một tầm cao mới.

Bảng đơn vị đo lường hợp pháp được xây dựng hoàn toàn trên cơ sở Hệ đơn vị quốc tế SI, bao gồm gần 100 đơn vị cho 6 đại lượng cơ bản và 66 đại lượng dẫn xuất thuộc các lĩnh vực cơ học, điện - từ, nhiệt, quang, âm và phóng xạ. Nghị định số 186/CP đồng thời quy định hai vấn đề có ý nghĩa nền tảng đối với đo lường quốc gia: Chuẩn gốc của các đơn vị đo lường hợp pháp

được lưu giữ tại Viện Đo lường và Tiêu chuẩn (nay là Viện Đo lường Việt Nam) thuộc Ủy ban Khoa học và Kỹ thuật Nhà nước (nay là Bộ Khoa học và Công nghệ) và nghiêm cấm sản xuất, mua bán, sử dụng các dụng cụ đo lường không hợp pháp.

Liên hệ với Luật Đo lường năm 2011 và yêu cầu chuyển đổi số hiện nay

Trải qua hơn sáu thập kỷ kể từ khi Sắc lệnh 8/SL được ban hành, tư tưởng xuyên suốt của Chủ tịch Hồ Chí Minh về vai trò của đo lường đối với quản lý nhà nước, sản xuất và đời sống xã hội tiếp tục được kế thừa, phát triển và thể chế hóa trong Luật Đo lường năm 2011. Luật Đo lường đã tạo dựng khuôn khổ pháp lý đầy đủ, đồng bộ cho hoạt động đo lường ở Việt Nam, bao quát từ hệ đơn vị đo lường, chuẩn đo lường, phương tiện đo, đến kiểm soát đo lường và trách nhiệm của các cơ quan, tổ chức, cá nhân có liên quan.

Đặc biệt, Luật Đo lường năm 2011 đã thể hiện rõ quan điểm quản lý hiện đại, phù hợp với thông lệ quốc tế, trong đó nhấn mạnh yêu cầu bảo đảm độ chính xác, độ tin cậy của kết quả đo, coi đo lường là một công cụ quan trọng phục vụ quản lý nhà nước, bảo vệ quyền lợi của tổ chức, cá nhân và thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội. Đây chính là sự tiếp nối nhất quán tinh thần của Sắc lệnh 8/SL năm 1950 trong điều kiện lịch sử và trình độ phát triển mới của đất nước.

Trong bối cảnh hiện nay, khi cuộc chuyển đổi số quốc gia đang được triển khai mạnh mẽ, vai trò của đo lường ngày càng trở nên quan trọng và mang những nội hàm mới. Hoạt động đo lường không còn giới hạn ở các phép đo truyền thống mà đã mở rộng sang các hệ thống đo tự động, đo online, cảm biến thông minh, trạm quan trắc liên tục, gắn liền với thu thập, truyền dẫn, lưu trữ và xử lý dữ liệu số. Chất lượng và độ tin cậy của dữ liệu số trong các lĩnh vực kinh tế - xã hội, đặc biệt là tài nguyên và môi trường, phụ thuộc trực tiếp vào độ chính xác của các phép đo và phương tiện đo.

Do đó, việc tiếp tục hoàn thiện hệ thống pháp luật về đo lường, tổ chức thực thi nghiêm túc Luật Đo lường năm 2011, đồng thời đổi mới phương thức quản lý đo lường theo hướng số hóa, hiện đại hóa, chính là cách thiết thực để hiện thực hóa tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh trong điều kiện mới. Từ Sắc lệnh 8/SL năm 1950 đến Luật Đo lường năm 2011 và tiến trình chuyển đổi số hiện nay là một mạch phát triển liên tục, thể hiện tầm nhìn dài hạn của Đảng và Nhà nước ta trong việc coi đo lường là nền tảng của khoa học kỹ thuật, là công cụ không thể thiếu trong quản lý nhà nước và phát triển bền vững đất nước.